

AFRİKA'YI YENİDEN DÜŞÜNMEK*

Bismillahirrahmanirrahim

Bizleri İslâm'la şerefliendiren, her şeye gücü yeten, bağışlayan ve esirgeyen, insanlığa şefkat ve merhametiyle onurlu ve âdil bir hayatı öğütleyen, insanı istikamet ve vefaya davet eden Yüce Allah'a sonsuz hamd ve senalar olsun!

Bizlere kardeşliği ve barışı, adaleti ve doğruluğu öğreten O'dur. İnsana sabır, metanet ve fedakârlık göstermeyi öğütleyen O'dur.

O'nun davetini insanlığa getiren; Hz. Âdem'den Hz. İbrahim'e; Hz. Musa'dan Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.s.) kadar bütün kutlu elçilere salât ve selâm olsun.

Sayın Başbakanım, Sayın Bakanlar,

Afrika ülkelerinin dinî-manevî hayatına rehberlik yapan kıymetli İslâm âlimleri,

Seçkin temsilciler,

Değerli misafirler ve basın mensupları,

Sözlerime başlarken hepimizi sevgiyle, saygıyla, hürmet ve muhabbetle selâmlıyorum. Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi hepimizin üzerine olsun.

Öncelikle, ikincisini düzenlediğimiz Afrika Kıtası Müslüman Ülke ve Toplulukları Dinî Liderler Zirvesi'ne, güzel ülkemize, her birinizin gönlünde ayrı bir yeri olduğuna inandığım Aziz İstanbul'umuza hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Teşriflerinizden dolayı en kalbi duygularıyla teşekkür ediyor, selâm ve saygılarımı sunuyorum.

Saygıdeğer misafirler,

Bizim kültür ve medeniyet tarihimizde Afrika, Medine-i Münevvere'den önceki hicret yurdumuzdur. Afrikalılar İslâm'ın ilk muhacirlerine kucak açmış, ev sahipliği yapmış ve böylece "İslâm'ın ilk ensarı" olma şerefine ermiş bahtiyarlardır.

Afrika, ilk Müslümanların sığındığı bir emniyet limanıdır. Kâbe'den tüm insanlığa kurtuluş nidasında bulunan, Hz. Bilâl'in hoş sedasıdır. Sevgili Peygamberimiz zamanında İslâm'la tanışan ve Müslümanlara kucak açan Afrika ve bu kıtanın misafirperver insanları, o günden itibaren bütün Müslümanların gönül dünyalarına minnet ve muhabbet duygularıyla yerleşmiştir.

Afrika, Sevgili Peygamberimizin kızı Rukiye'nin de aralarında bulunduğu ilk Müslümanların, Cafer-i Tayyar'ın başkanlığında Habeşistan Kralı Necaşi'ye misafir oldukları günden bugüne, asırlarca ilme, irfana, ahlâka, kültür ve medeniyete ve nice köklü devlete ev sahipliği yapmış kutlu bir coğrafyadır.

Afrika, Hz. Ömer'in, Hz. Osman'ın, Hz. Ali'nin, Bilâl-i Habeşî'nin, Amr b. Âs'ın, Abdullah b. Sa'd'ın, Ukbe b. Nâfi'in, Ömer b. Abdülaziz'in, Târik b. Ziyâd'ın, Ahmed b. Tolun'un ve Yusuf b. Taşfin'in sevdasıdır.

Afrika, Mısır'da Fustat, Asyut; Tunus'ta Kayrevan; Fas'ta Fes, Sicilmase; Mali'de Timbüktü; Sudan'da Sinnar; Etiyopya'da Harar; Somali'de Zeyla ve Magdişu; Kenya'da Mombasa; Tanzanya'da Zenzibar; Cezayir'de Tahert; Libya'da Trablusgarb'ın yüce dinimizin değerleriyle ilmek ilmek örüldüğü bir sevgi ve gönül coğrafyamızdır.

Mekke'de filizlenip, Medine'de kök salan İslam medeniyeti, 641 yılında Mısır'ın fethinin ardından Afrika kapılarının İslam'a açılmasıyla dünyanın farklı coğrafyalarına yelken açmıştır.

İslam'ın insan odaklı değerler manzumesi, kıta insanı nezdinde hüsnü kabul görmüş, İslam bu coğrafyada hızla yayılmış, kısa sürede Afrika'da pek çok şehir İslam medeniyetinin merkezi haline gelmiştir. Bu meyanda Afrika'nın, İslam medeniyetinin, İslam bilim ve düşüncesinin gelişmesine sağladığı katkı göz ardı edilemeyecek kadar aşikârdır. İslam ilim ve irfan tarihine isimlerini altın harflerle yazdıran Esed b. Furat, Sahnûn, Zeylaî, İbn Haldun, İbn Battûta, Süyûtî, Ahmed et-Ticânî, Muhammed esSenûsî, Hayreddin Tûnusî ve ismini burada zikredemediğimiz ilim, irfan ehli pek çok şahsiyet, bu mümbit toprakların evlatlarıdır. Bütün bunlara ek olarak Afrika, binlerce gönül eri yetiştiren Kâdiriyye, Şâzeliyye, Ticâniyye, Senûsiyye, Ahmediyye, Semmâniyye gibi irfan mekteplerinin neşet ettiği coğrafyanın adıdır.

Afrika, aynı zamanda tarih boyunca ipek ve baharat yolları ile siyaset ve ticaret için yapılan seyahatlerin ve coğrafi keşiflerin de adıdır.

Ancak biz bugün bunları konuşmak için değil, Cafer-i Tayyar'ın Kral Necaşi'nin huzurunda yaptığı konuşma ile başlayan ve zamanla ilim, irfan, ahlâk ve medeniyet meşalesi haline gelen Afrika hikmetini konuşmak; Afrika'nın dört bir yanından ülkemize teşrif eden ve İslâm'ı hiçbir zaman öfkesine âlet etmeyen bu kıtanın din büyüklerini dinlemek için toplanmış bulunuyoruz.

Saygıdeğer misafirler,

Millet olarak bizim Afrika ile dostluk ve kardeşlik bağlarımız, yüzlerce yıllık bir tarihe dayanmaktadır. Afrika için Osmanlı, dört asırdan fazla bir süre bağımsızlığını korumak, istilaya karşı korunmaktır. Barbaros Hayrettin Paşa, sadece bizlerin kahramanı değil, aynı zamanda Afrika tarihinin bir parçasıdır. Tunuslu Hayrettin Paşa, Cezayirli Hamdan Hoca sadece ülkelerinin değil, aynı zamanda Osmanlı'nın fikirlerine müracaat ettiği seçkin şahsiyetlerdir. Piri Reis, sadece bir Osmanlı denizcisi değil, aynı zamanda Hint

Okyanusunu çevreleyen ülkelerdeki Müslümanların da kaptanıdır. Yavuz Sultan Selim, Afrika'yı kuşatan İspanyol ve Portekiz donanmalarına karşı bizzat Mısır'a kadar gitmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman şimdi aramızda temsilcisi bulunan Bornu Sultanıyla dostça münasebetler kurarak ilk diplomatik ilişkileri başlatmıştır. Sultan Abdülaziz, Güney Afrikalı Müslümanların huzuru için Osmanlı âlimlerinden Ebubekir Efendi'yi özel temsilci olarak görevlendirmiştir. İkinci Abdülhamid Etiyopya'daki Harar Müslümanları için Habeş İmparatorlarıyla yakın ilişkiler kurmuş, Afrika kıtasının farklı bölgelerine heyetler göndermiştir. Kısacası Osmanlı, İstanbul için ne hissetmişse Trablusgarb için, Magdişu için, Timbüktü için, Fes için, Mombasa için, Kayrevan için, Fustat için, Hartum için de aynı şeyi hissetmiştir.

Ancak ne yazık ki Osmanlı sonrası Afrika, uluslararası güç, rekabet ve sömürgeciliğin mücadele alanı haline gelmiştir. Emperyalist güçler, hürriyet sevdalısı insanların ve zengin tabii kaynakların membaı olan bu kıtaya musallat olmuşlar; maalesef insanları köleleştirerek servetlerini yağmalamışlardır. Bu kıta ve güzel insanları zulmün acı hatıralarını hâlâ taşımaktadır. Malum sömürgeci siyasetler, kolonyalizm ve neo-kolonyalizm süreçlerinde Afrika halkları maalesef pek çok zulme muhatap olmuş, biçare bırakılmış, yeraltı ve yerüstü kaynakları ele geçirilmekle kalmamış, dinî ve entelektüel kimliklerinde de ağır tahribatlar yapılmıştır.

Siyasi ve ekonomik ihtirasın sınır tanımaz elçileri, Afrika'yı talan etmekle yetinmemiş, sistematik köleleştirmeler ve insanları aciz bırakan stratejileriyle koca bir kıtayı yoksulluk, düşkünlük ve geri kalmışlıkla malul bırakmışlardır. Öyle ki bugün dünyanın belki de en mümbit coğrafyalarından biri sayılan kıta Afrikası, son birkaç yüzyılın azgın ve acımasız yayılmacılığı karşısında ciddi bir dışlama, ötekileştirme ve tarihsizleştirmenin kurbanı olmuştur. Kabile savaşları, kin ve ihtirasla birbirlerine karşı kıskırtılmış gruplar, pek çok yerde hayatın fiili gerçekliğini yansıtır hale gelmiştir. İslâm'ın gerçek tabiat ve görüntüsünü bu meşum resimler üzerinden yansıtmaya çalışan modern sömürgeciler, oluşturmak istedikleri İslamofobia için bu Afrika resminden yararlanma hevesindedirler.

Artık bu kıtanın medeniyetlere beşiklik eden karakteristik özelliğini yeniden kazanmasının vakti gelmiştir.

Saygıdeğer misafirler,

Bizler, Afrikalı kardeşlerimizle her bulduğumuzda aslında koskoca bir maziyle buluşmanın sevincini ve mutluluğunu yaşıyoruz. Böylelikle tarihin getirdiği bazı şartlar sebebiyle birbirinden biraz uzak kalan dostların, kardeşlerin arasındaki sevginin, muhabbetin özlemini, hasretini gideriyoruz. Bu hasreti gidermenin en büyük kazanç olduğunu düşünüyoruz. Geçmişte ecdadımızın kurduğu ilişkiler, dünya tarihine altın sayfalar kazandırdı. İnşallah bugün bizim buluşmalarımız da gelecek nesiller için yeni sayfaların açılmasını temin edecektir.

Afrikalı kardeşlerimiz geleceğin âlimlerini yetiştirerek başarılarına yeni başarılar katacaklar, zenginleşecekler ve sömürgecilik dönemlerinde kaybedilen zamanları telafi edeceklerdir.

İkincisini düzenlemekle mutlu olduğumuz bu zirve, Asya kıtasından sonra en fazla Müslüman nüfusun yaşadığı Afrika kıtası Müslümanlarıyla ülkemizin tarihî bağlarının korunması, geliştirilmesi ve din alanındaki özgün birikim ve tecrübemizin paylaşılması açısından son derece önemlidir. Son beş yılda ülkemiz ve Afrika ülkeleri arasında ekonomik işbirliği ve siyasi ilişkiler muvacehesinde ortaya çıkan yakın ilişki, dinî liderlerin de bir kez daha bir araya gelmelerinin zeminini oluşturmuştur.

Muhterem misafirler,

İslam bizleri kardeş yaptı. Hiç birimizin diğerinden üstün olmadığını bize öğretti. Rengi, dili, ırkı, serveti, makamı ne olursa olsun her Müslüman'ın Allah katında eşit olduğunu, tek üstünlük ölçüsünün "takva" olduğunu bizlere öğretti. Sevgili Peygamberimiz, Müslümanları bir bedeninin organlarına benzetti. Herhangi bir organın çektiği acıya bütün organların iştirak edeceğini ifade buyurdu. Komşusu açken tok yatan bir kimsenin; kendisi için istediğini başkası için de istemeyenin kamil bir mümin olamayacağını belirtti. Bu yüce prensipleri düstur edinen bizler, kardeşler olarak birbirimizin hüznüyle hüzenlenmeli; sevinciyle mutlu olmalıyız.

Nasıl kendi evladımızın gözyaşı yüreğimizi dağlıyorsa Etiyopya'da, Kenya'da, Somali'de ağlayan bir çocuğun hıçkırıkları da boğazımıza düğümlenmeli, kalbimizi sızlatmalı; Afganistan'da, Sudan'da, Filistin'de, Pakistan'da, Keşmir'deki bir kardeşimizin feryadı da yüreğimizi yakmalıdır.

Afrika kıtası, maalesef son yüzyılın en büyük kıtlık ve açlık felaketiyle karşı karşıya kalmıştır. Felaketten kaynaklanan ızdıraba yürekler dayanmamakta; masum, günahsız yavrular şefkat abidesi annelerinin gözyaşları ve çaresizlikleri içerisinde, onların kolları arasında hayatlarını kaybetmektedir.

Özellikle Somali merkezli bu felaket, bizlerin insani ve İslami bir imtihanı haline gelmiştir. Tarih boyunca kardeşlerinin dertleriyle hemhal olan milletimiz, Kıta'daki bu felakete duyarsız kalmamış, devletin bütün kurum ve kuruluşlarıyla ve sivil toplum örgütleri marifetiyle Kıta insanına merhamet elini bir kez daha uzatmıştır. Başkanlığımız, özellikle Somali'deki kardeşlerimizin yardımına koşmada öncülük etmiş, komşuluğun ve kardeşliğin mekân birlikteliği ve yakınlığından ziyade iman, duygu ve gönül birlikteliğiyle ilgili olduğunu insanlığa bir kez daha göstermiştir. İnsanımızın Başkanlık kampanyalarına olan yoğun ilgisi bizlere şunu hatırlatmıştır ki, bizler halklarının manevi hayatından sorumlu olan insanlar olarak sadece dinî ibadetler konusunda onlara rehberlik etmekle yetinmeyiz. Her nerede bir insanı hatta canlıyı ilgilendiren bir sorun varsa, o bizim temel gündemimiz ve o problemi çözmek de bizim başlıca ödevimizdir.

Kardeşlerim,

Aslında Afrika kıtasının bugün maruz kaldığı felaketin adı kuraklık ve kıtlık değildir. Bugün kıtada yaşanan acının gerçek adı, insanlığın merhamet pınarlarının kurumuşluğudur. Egoizmin ve ben merkezli politikaların girdabına düşmüş insanlık, maalesef sadece kendi refahını düşünmekte, hayatını daha rahat ve konfor içerisinde yaşamak için başkalarının yaşama hakkına musallat olmaktan bile içtinap etmemektedir. Yeryüzünün bir çok ülkesinde ve bölgesinde israf edilen nimetlerin, heba edilen imkânların ve lüks için yapılan masrafların cüzi bir bölümü bile, bu kıtanın mazlum insanların bırakın sadece karnını doyurmayı, rahat bir hayata kavuşmaları için bile kâfidir.

Kıymetli misafirler,

Bizler, Afrika kıtasında yaşayan insanların mağduriyetlerini istismar ederek suni inanç ve kültür coğrafyaları oluşturma teşebbüslerine karşı da ortak girişimler başlatmalıyız. Bu noktada daha fazla geç kalınması halinde kıtanın geleneksel dinî dokusunun telafisi kabil olmayacak biçimde bozulması kaçınılmazdır. İstatistiksel veriler göstermektedir ki, yaklaşık bir asırdır devam eden söz konusu teşebbüsler neticesini vermiş ve XX. yüzyılın başlarında çok düşük olan azınlık unsurların kıtadaki nüfus ve nüfuzu hızla artmıştır. Bu bağlamda Müslüman halk kitlelerinin, özellikle de genç kuşakların bilgilendirilmesine ve eğitilmesine ihtiyaç görülmektedir.

Bilhassa din eğitimi veren kurumlar eğitim sistemlerini ve programlarını yeniden gözden geçirmeli, teknolojinin sunduğu imkânlar bu alanda seferber edilmelidir. Bu konuda başta Diyanet İşleri Başkanlığımız olmak üzere Afrika'daki dinî müesseselerin bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmaları son derece yararlı olacaktır.

Muhterem misafirler,

Bizler son yıllarda bilhassa Avrupa'da ve dünyanın farklı bölgelerinde İslam için çizilmek istenen, dinimizin ruhuna ve aslına asla uymayan çarpıtılmış İslam ve Müslüman imajına karşı da birlikte hareket etmek durumundayız.

Toplumlarının manevi hayatından sorumlu olan bizler, hem kendi halklarımızın bilincini bu anlayışlara prim verecek tavırlara karşı canlı tutmalı; hem de yüce dinimiz İslam ve onun değerleri hakkında yapılan kara propagandalara karşı ortak ve etkili bir dil geliştirmeliyiz.

Kıymetli misafirler,

Hiç şüphesiz bu zirvenin gayelerinden birisi de Türk halkı ile Afrika halkları arasında

tarihten tevarüs ettiğimiz kardeşlik köprülerini canlandırmak ve güçlendirmektir. Bizler bu köprüleri sağlamlaştırarak imkânlar oluşturmalı, fırsatlar geliştirmeliyiz. Nitekim bu bağlamda I. Afrika Dinî Liderler Zirvesinin çok önemli iki neticesini hep birlikte müşahede etmekteyiz.

Bunlardan birincisi, Afrika'nın farklı ülkelerinden yüzlerce çocuğun ülkemize getirilerek burada dinî tahsil imkânından faydalanmalarınıdır. İkincisi ise, kardeş şehir ve müftülük projesi kapsamında Afrika'nın farklı ülkelerinde başlayan cami inşaatlarıdır.

Bu çerçevede Kıta'da yer alan Osmanlı dinî eserlerinin tespit edilerek ülkemiz tarafından restore edilmesi ve bölge insanının hizmetine sunulması da önem arz etmektedir. Ayrıca Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfı marifetiyle pek çok Afrika ülkesine Anadolu'dan uzanan hayır, merhamet ve kardeşlik elini de burada zikretmek istiyorum.

Ben tekrar siz kardeşlerimizle böyle bir zirvede bir araya gelme fırsatını bahşettiği için Yüce Allah'a hamd ediyor, zirvenin hayırlı sonuçlara vesile olmasını temenni ediyor, teşekkürlerinizden dolayı yüce heyetinize en derin saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

*II. Afrika Müslüman Ülke ve Toplulukları Dinî Liderler Zirvesi Açılış Konuşması, 21-25 Kasım 2011 / İstanbul